

EPIMÉTHEOVSKÉ DĚTI – „STRÁŽCI“

Pro “strážce” děti je důležitou hodnotou odpovědnost. Obvykle se zhostí zadaného úkolu či na sebe vezmou takový, kterému se ostatní raději vyhnou. Chtějí mít pocit, že někam patří, že jsou užitečné. Potřebují mít ve svém životě řád a režim, plány, které pro ně znamenají jistotu a bezpečí. Jejich základní potřebou je pocit jistoty a stability, který se v rodině zajišťuje jednotností výchovy a stejnými postupy a požadavky ze strany obou rodičů. Potřebují i stabilitu místa. K jejich dobrému vývoji v dětství přispívá minimum změn jako stěhování a neustálá změna kamarádů. Lpí nejen na „svých lidech“, ale taky na svých věcech, například na zařízení pokojíčku. Rády fungují v tom, na co jsou zvyklé. Vyhovuje jim nastavený režim, uklidňují je pravidelné rituály.

Lépe se učí, když mají před sebou jasný plán a cíl. Mají totiž rády dobře naplánované úkoly, s jasným zadáním, musí přesně rozumět záměrům dospělého. Pokud je naše instrukce příliš volná či nesrozumitelná, dožadují se podrobností a upřesnění. Preferují úkoly, u kterých mohou použít osvědčené postupy, vyjít z minulých zkušeností. Nevyhledávají učení prostřednictvím experimentování, u nových a neznámých věcí požadují metodickou podporu. Mívají dobrý pozorovací talent a věnují velkou podrobnost detailům, i těm, které se v rámci celku mohou zdát nepodstatné (například trvají na tom, že obrázek musí dokončit, domalovat na stromě všechny listy apod.). Rády vyhledávají faktické informace a pak s nimi pracují osvědčenými postupy. Mají-li se učit něco abstraktního, potřebují začínat u toho, co je jim blízké, co znají ze svého života, co vychází z jejich zkušeností.

DIONÝSOVSKÉ DĚTI – „HRÁČI“

Pro “hráče” děti jsou důležité hodnoty jako volnost a nevázanost. Ideální pro ně je dělat si co chtějí, a hlavně kdy chtějí. Nejraději jednají z okamžitého popudu, působí proto přelétavě a roztěkaně. Když jim ale o něco jde, mohou mít vytrvalost, kterou u ostatních typů nenacházíme. Je to proto, že jim nejde o cíl a výsledek, ale o to vydržet, vytrvat až do konce, zjistit, kolik jsou schopni snést. Potřebují být neustále aktivní – hýbají jimi totiž impulsy, kterým snadno a rády podléhají. Raději věci rovnou řeší, jdou rychle do akce, aniž by promýšlely plán kroků a zvažovaly jejich možné dopady.

Rády jsou oceňovány za svůj výkon – s jakým odhodláním se do úkolu pustily, jak vytrvale pracovaly, jak aktivně překonávaly překážky a nenechaly se odradit, jak se nebály riskovat apod. Výtky a pokárání na ně mívají minimální vliv. Od mala jich slyšely bezpočet a zvykly si na ně. Například, že podléhají impulsům, které ostatní považují za nedostatek sebekontroly, je vlastně jejich přirozenost, které se rády poddávají. Děti SP se obvykle k ostatním chovají jako k sobě rovným – většinou se nad ostatní nevyvyšují, ale taky si nechtějí od nikoho nechat poroučet. Je pro ně velmi důležitá svoboda a nezávislost. Rády se s kamarády pouštějí do jakýchkoliv činností, aby však u nich vydržely, musí jim to přinášet potěšení až vzrušení. Rády sami určují, co budou dělat, a hlídají si kontrolu nad svou činností.

PROMÉTHEOVSKÉ DĚTI – „RACIONÁLOVÉ“

Pro děti “racionály” jsou důležitými hodnotami inteligence a kompetentnost. Potřebují rozvíjet svou schopnost dělat věci dobře za nejrůznějších okolností. Jsou neustále vnitřně puzeny ke zdokonalování svých schopností. Nejraději by získaly porozumění nad všemi objekty a událostmi v kterémkoliv oboru, který si vytknou jako oblast svého zájmu. Jejich základní potřebou je přicházet věcem na kloub, pochopit, jak co funguje – ať už vlastním aktivním zkoumáním či studiem zdrojů, nebo kladením otázek dospělým.

Více než ostatní děti kladou dospělým otázku: „Proč?“ a vyžadují logickou odpověď. Od malička se ptají, proč a jak různé věci fungují, proč mají plnit rozmanité požadavky, proč mají dělat něco, co si samy nevybraly. Místo příkazů potřebují věcné a logické zdůvodnění proto, aby lépe spolupracovaly. Protože tyto děti se rády rozhodují a řídí své chování samy (nemají rády, když jim někdo říká, co a jak mají dělat), potřebují mít možnost samostatně vyhodnotit situaci a rozhodnout se například o čase k vykonání činnosti, či způsobu, jaký použijí.

Mezi vrstevníky si děti Prométheus většinou připadají trochu mimořádné a výjimečné, někdy i odmítané. Důvodem je často jejich neschopnost sdělit své myšlenky tak, aby je ostatní pochopili, a přitom respektovat jejich názory. Říkají přímočaře věci, které se ostatním nemusejí líbit. Mají na vše svůj vlastní názor, vždy vidí, jak by se daná věc dala udělat lépe, kvalitněji. Obvykle jsou méně citlivé k emočnímu prožívání druhých, nevnímají nebo podceňují jejich neverbální signály. Obtížněji chápou, co ostatní prožívají. Nepředpokládají, že by svým racionálním chováním mohli druhé urazit.

APOLLÓNSKÉ DĚTI – „IDEALISTÉ“

Pro “apollón” děti jsou důležité hodnoty jako hledání smyslu života a rozvoj osobnosti – vlastní (kterého dosahují na základě neustálé sebereflexe) a ostatních (mají sklon vidět a objevovat v lidech jejich lepší stránky; uvolňovat z nich skryté možnosti). Jsou velmi citlivé a vnímavé k potřebám druhých a stále se jim snaží vycházet vstříc. Naslouchají jim, věnují jim svůj čas a pozornost, berou na sebe jejich starosti. Klíčová je jejich potřeba být přijímány ve své jedinečnosti, moci se projevovat autenticky, ve své přirozenosti, a mít přitom s ostatními co nejlepší vztahy. Cesta za hledáním vlastní identity u nich začíná už v útlém dětství, často si připadají jiné, zároveň si svou jedinečnost užívají. Mají jakési zvláštní osobní kouzlo, kterým k sobě ostatní připoutávají. Je na nich patrná velká snaha se s ostatními sblížit, porozumět jim, pro což mají výborné dispozice.

Děti Apollón mají vrozeně velmi příznivé dispozice pro vytváření přátelství: empatii, laskavost a schopnost soucitu. Zároveň ale potřebují být ostatními přijímány, jsou velmi citlivé na odmítnutí. Kamarádství hluboce prožívají. Zpočátku si vztah většinou idealizují, proto mohou prožívat mnohá vztahová zklamání. Chtějí se všemi dobře vycházet a chtějí, aby spolu navzájem všichni dobře vycházeli. Jsou velmi citlivé na to, když někdo druhému ubližuje nebo je někdo z kolektivu vyčleňován; snaží se mu pak pomoci, nebo situaci aktivně řešit.